

Zpráva z panelu "AI pro Česko, Česko pro AI" na konferenci Zážeh AI spolupráce

Na konferenci Zážeh AI spolupráce, která proběhla 27. března 2025 v aule ČZU, jsem byla od organizátora, České asociace umělé inteligence (ČAUI), pověřena moderováním jednoho z nejzajímavějších panelů s názvem AI pro Česko, Česko pro AI. Jak název napovídá, šlo o hledání konkrétních řešení, případně detekování problémů, ale i příležitostí, které se České republice nabízejí.

Panelisté

Skupina "mých" panelistů byla skutečně hvězdná:

- **prof. Vladimír Mařík** - zakladatel katedry kybernetiky ČVUT FEL, iniciátor, zakladatel a vědecký ředitel Českého institutu informatiky, robotiky a kybernetiky (CIIRC)
- **Ing. Jiří Holoubek** - prezident Elektrotechnické asociace České republiky, člen představenstva Svazu průmyslu a dopravy České republiky, člen Rady pro výzkum, vývoj a inovace Úřadu vlády ČR zabývající se digitalizací průmyslu a konceptem průmyslu 4.0
- **Dr. Jan Kleindienst** - dlouholetý ředitel české laboratoře IBM Watson AI Research Lab, spoluzakladatel a ředitel MAMA AI
- **podplukovník Karel Šilinger** - zástupce Armády ČR
- **Matěj Misař** - zakladatel oceňovaného healthcare startupu Carebot

Záměr moderátorky

Snad můžu prozradit, že mým záměrem bylo tak trochu narušit běžný, samozřejmý narativ, který v oblasti AI panuje. Na LinkedINU, kde jeden z účastníků před konferencí vyzval ke sdílení záměrů, s nimiž přicházíme, jsem napsala:

"Mým záměrem je rozkrýt 'biasy', které nejsou obsaženy (jen) v AI, ale v našich způsobech myšlení. A tím teď nemyslím zarytý odpor proti technologiím, to je totiž příliš snadný terč. Myslím tím spíš, jak zapomínáme na svá privilegia, na to, že za každý pokrok někdo zaplatí, a nejsou to ti nejbohatší. Že závody ve vývoji AI jsou nápadně podobné závodům ve zbrojení a prostředí, v němž se odehrávají, ve skutečnosti není tak zdravé, jak se jeví. A nejde o to, že bych neměla ráda technologie či AI, naopak, pokládám však za důležité problematizovat samozřejmost, s níž jsou jakékoliv postoje přijímány jako přirozené, rozumné a strategické. Když se něčemu věnuje skutečná péče, je to poznat - takové momenty a případy chci vyzdvihnout a ukázat jako modely pro budoucnost."

Průběh panelu a klíčové diskutované otázky

S tímto záměrem jsem strukturovala své otázky - jakkoli je třeba říct, že s tak inspirativními panelisty bylo mým úkolem spíš dávat prostor. Ptala jsem se především na vztah představ a reality - nakolik jde u AI o "nafouknutou bublinu" a nakolik AI skutečně lidem v ČR pomáhá.

Hlavní zjištění a závěry z diskuse

V průběhu panelu zaznělo několik klíčových poznatků:

1. **Přípravenost na AI transformaci** - Panelisté se shodli, že na AI transformaci musejí být lidé a firmy připraveni, mít například dobře zpracovaná data, což je zkrátka podmínka správného fungování jakékoli AI - správného ve smyslu etického, ale i efektivního.
2. **Podpora vědy a výzkumu** - Prof. Vladimír Mařík zdůraznil důležitost podpory vědy, což bylo obzvláště aktuální v den, kdy z ČVUT odešel uznávaný expert Tomáš Mikolov. Diskuse se věnovala otázce, jak si v ČR udržet špičkové vědce a výzkumníky v oblasti AI a jak zajistit kontinuitu výzkumu: pokud naši nejlepší vědci odcházejí do zahraničí anebo v Česku pracují pro zahraniční firmy, jak můžeme být silným hráčem v oblasti AI?
3. **Závod v oblasti AI** - Jedna z mých klíčových otázek, která mě osobně velmi zaměstnává, se týkala toho, zda je "závod" v oblasti AI skutečně nutný a strategický. Položila jsem panelistům otázky: Je skutečně potřeba snažit se dotáhnout technologické špičky USA? Je možné a žádoucí vytvářet vlastní velké jazykové modely? Tato otázka vyvolala živou diskusi o geopolitických aspektech vývoje AI a o

tom, zda má "závod ve zbrojení" v oblasti AI i své stinné stránky. (Jistě, že evropský jazykový model je vítaný, jenže - jak zmínil v keynote Jan Romportl, jediný, který v současnosti máme, je francouzský Mistral a ten je oproti modelům GPT či Claude jako, cituji, Slovan Liberec proti Arzenalu nebo Barceloně.)

4. **Česká specifika ve vztahu k AI** - Dr. Kleindienst a Ing. Holoubek upozornili na česká specifika ve vztahu k AI, zejména na silnou průmyslovou tradici, která dává dobré předpoklady pro implementaci AI v průmyslu 4.0. Zároveň byla zmíněna potřeba většího propojení akademické a komerční sféry.
5. **Geopolitika a AI** - Podplukovník Šilinger přinesl do diskuse bezpečnostní perspektivu. Diskutovalo se o tom, jak být soběstační v propojeném světě a zda stavět vlastní řešení nebo spolupracovat s partnery a také, jak může armáda spolupracovat s akademickým sektorem (v současnosti velmi těžko s ohledem na různé stupně utajení a hlavně potřebu reagovat rychle na proměnlivou situaci).
6. **Toxicita prostředí a kompetitivnost** - Další téma, které jsem osobně považovala za klíčové, byla otázka toxicity konkurenčního prostředí. Položila jsem panelistům provokativní otázku, zda je kompetitivnost skutečně nejlepším motorem vývoje a jediným možným přístupem. Upozornila jsem na to, že do oblasti AI se nyní "lijí" ohromné finanční částky a ptala se, zda to s sebou nenese i problémy. Považuji za naivní myslet si, že se vše vyřeší pouhým naléváním peněz. Může být nějaká oblast "nad-financovaná"? A jaké to má případně důsledky? V tomto kontextu jsme zmínili i palčivý problém vztahu inovací a regulací: samozřejmě, že by si všichni přáli vyvážené regulace, které by ochránily zájmy společnosti a přitom nebránily inovacím - ale takové nastavení je ve skutečnosti velmi obtížné a vyžaduje velkou péči a lidi, kteří jsou informovaní, schopní a také, jakkoli to zní naivně, nemyslí jen na vlastní prospěch. Jinými slovy: Potřebujeme komplexní a vyvíjející se regulatorní prostředí, tj. sladění očekávání, distribuce zdrojů a jasných hodnot.

Závěrečná doporučení a principy

Nedalo mi to a "propašovala" jsem do diskuze čtyři principy z knihy Yuvala Noaha Harariho "Nexus":

- **Benevolence:** informace, které o nás síť sbírá, mají sloužit k našemu prospěchu, ne manipulaci (konkrétně to znamená raději platit za služby jako je email klasicky penězi, ne informacemi) - rodinnému lékaři taky věříme, že o nás sbírá informace, aby nám mohl lépe pomáhat. Síť by měly fungovat podobně.
- **Decentralizace:** je důležité držet databáze oddělené, lékařskou od policejní, osobní od bankovní - jistá neefektivnost je v demokracii vysoce žádoucí, není to chyba! Informační kanály (media, politika, soudnictví, akademie, soukromé podnikání atd.) musejí zůstat oddělené, aby se mohly navzájem korigovat.
- **Vzájemnost:** pokud stát dohlíží na občany, musejí mít občané právo a možnost dohlížet na stát! Stejně tak ovšem internetové společnosti a sítě.
- **Změna a odpočinek:** každý má právo změnit se a mít někdy klid na odpočinek. Potřebujeme dynamické algoritmy odpovídající proměnlivé lidské povaze - ale i ty mají své meze: ideální by bylo zajistit rovnováhu mezi rigidností a přílišnými nároky na neustálé (sebe) vylepšování.

Závěr a výhled do budoucna

Panel "AI pro Česko, Česko pro AI" ukázal, že v České republice existuje silná základna odborníků, kteří se tématu umělé inteligence věnují s vysokou profesionalitou a odpovědností. Zároveň je zde patrný zájem o etické a společensky zodpovědné využívání AI technologií.

Budoucnost AI v ČR bude záviset na schopnosti propojit akademickou, komerční a státní sféru. Důležité bude také nalezení rovnováhy mezi inovacemi a regulací, mezi konkurencí a spoluprací, mezi technologickým pokrokem a lidskými hodnotami. Česká republika má potenciál stát se významným hráčem v oblasti umělé inteligence, pokud se jí podaří využít svých specifických předností: silné technické vzdělání, průmyslovou tradici a inovativní přístup mnoha českých firem a startupů.